

Coöperatie Bommelerwaard: De energietransitie versnellen vanuit het gebied

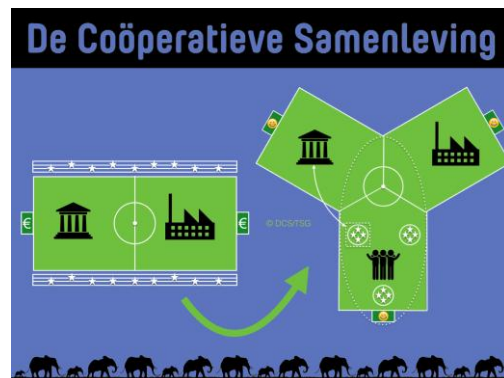
25 april 2017

De **Bommelerwaard** is een riviereiland van 147 km² gelegen in Zuidwest Gelderland, tussen de Waal en de Maas, boven Den Bosch. In 23 kernen wonen zo'n 51.000 mensen/ 20.000 huishoudens. De land- en tuinbouw, met name de sierteelt onder glas, is er van oudsher van grote betekenis. Een kleine honderd glastuinders telen gezamenlijk onder zo'n 300 ha glas en zijn bezig met een duurzaamheids(inhaal)slag. Naast de sierteelt zijn ook de champignonkwekerijen 'groot'. Optisch is de Bommelerwaard echter vooral groen: melkveehouderij.

Coöperatie Bommelerwaard (www.bommelerwaard.nl) is als burgerinitiatief op 28 juni 2016 opgericht voor de **verduurzaming** van de Bommelerwaard en het versterken van de **gebiedseconomie** (vanwaar de naam Bommeler-'waar'). De coöperatie telt inmiddels een honderdtal leden en vertegenwoordigt het burgerdomein binnen het Duurzaamheidsplatform Bommelerwaard, waarin voorts de beide gemeenten (Zaltbommel en Maasdriel) zitting hebben, evenals het Glastuinbouw pact, Alliander en het Waterschap.

Qua **duurzaamheid** loopt de Bommelerwaard landelijk niet voorop. De **energieconsumptie** van 11,8 PJ ligt er niet om! De land- en tuinbouw (met name de kassen) is goed voor bijna de helft (46%) van dit energieverbruik. Anders gesteld: de energietransitie is van levensbelang voor de lokale economie. De andere helft van de energieconsumptie komt voor rekening van de bebouwde omgeving (17%), lokale industrie (9%) en verkeer/transport (28%). Omgerekend naar **windmolens** zou de huidige zelfvoorziening (11,8 PJ) een lokale opwek vragen ter grootte van **500** turbines (x3 MW). En dat terwijl eind januari 2017 de gemeenteraad het allereerste plan voor drie windmolens langs de A2, na een proces van vijf jaar, afstemde. Kortom, een energieneutrale Bommelerwaard is nog niet nabij.

Coöperatie Bommelerwaard zoekt de oplossing in een **gebiedsgerichte benadering** en volgt daarin het denken van De Coöperatieve Samenleving, een landelijke coöperatie van gebiedsgerichte coöperaties. Als bewoners en ondernemers in het gebied zullen we zelf samen aan de slag moeten, in nauwe afstemming met de overheid en voorts gebruik makend van de diensten van de grote marktpartijen 'van buiten'. We zien onszelf bewegend op een **nieuw speelveld**, waar we de nieuwe regels samen moeten uitvinden. Dat vraagt om een lerende, experimenterende omgeving en nieuw evenwicht en samenspel tussen overheid, marktpartijen én de (coöperatief) georganiseerde burgerij. Dat evenwicht wordt bepaald door de behoeften die leven in het gebied en dat we graag definiëren in termen van een Omgevingsvisie.

Sinds 2 maart 2017 ontwikkelt Bommelerwaar binnen een **Gebiedsarrangement**, opgesteld door De Coöperatieve Samenleving en ondertekend samen met een aantal landelijke netwerkpartners. Het Gebiedsarrangement voorziet in een onderwijskundige, gecertificeerde leeromgeving, verbonden aan de Omgevingswet, waarbinnen georganiseerde burgers, overheid en marktpartijen participatief en integraal samenwerken aan een gebiedsnormjaartaak. Met deze aanpak ontstaat een voorspelbare waardeontwikkeling (en verbonden aan het gebied) dat daarmee financieerbaar en (her)verzekeraar is. Noem het een 'gebiedsrating'. Deze systematiek van het (lerende) Gebiedsarrangement is een belangrijke troef waar gebiedscoöperatief Nederland baat bij kan hebben.

Binnen het Gebiedsarrangement bereidt Bommelerwaar momenteel in acht projectteams de lancering voor van **Bommelerwaar-Stroom**. Bommelerwaar-Stroom verbindt lokale consumptie aan (een mandje van) lokale opwek van energie volgens een uniek, eenvoudig concept. We zijn allemaal gewend elke dag stroom af te nemen, jaar in, jaar uit. Zo laten we het: het lid blijft gewoon zijn maandelijkse energierekening betalen (aan het energiebedrijf -Huismerk Energie- waarmee het lid de coöperatie machtigt namens hem te contracteren). Door een lange termijn afname-overeenkomst met de coöperatie, verkrijgt de coöperatie basis om te investeren in lokale opwek (zon, wind, restwarmte, biomassa, waterkracht, geothermie enz.). De inkomsten van stroomlevering (levering aan de leden) is dan immers gegarandeerd en dient dan (naast beperkte ledenaansprakelijkheid) als zekerheid voor voorfinanciering vanuit externe, institutionele partijen.

Aan (coöperatieve) opwek van duurzame energie zijn **belastingvoordelen** verbonden (SDE+, regeling verlaagd tarief/ postcoderoos-regeling: "salderen", provinciale subsidies enz). Binnen de lange termijn overeenkomst stemt het lid toe deze voordelen binnen de coöperatie houden ("cederen" i.p.v. salderen). Hiermee kan de coöperatie de externe voorfinanciering versneld aflossen en wordt het gebied gezamenlijk eigenaar van het gebiedsenergiesysteem. Als na verloop van een aantal jaren de zonnedaken, windmolens enz. vrij zijn van rente- en aflossingsverplichtingen volgt een jaarlijkse ledenvergadering waar men kan besluiten: uitkering aan leden middels correctiebetaling op de energierekening, dan wel herinvestering in de coöperatie en het lokale energiesysteem (elektrische auto's, smart grid, bufferen enz.), het lokale voedselsysteem, woon/zorgcombinaties enz.

Het grote **voordeel** van de systematiek van Bommelerwaar-Stroom is: het is superlaagdrempelig voor rijk én arm (want zonder voorafgaande investeringsverplichtingen) en daarmee een uniek instrument voor de democratisering van het energiesysteem. Vanuit de vraag naar lokale duurzame energie kun je vervolgens, met externe voorfinanciering via het Gebiedsarrangement, als gebiedsbewoners het gesprek voeren met de lokale overheid over de locaties van lokale opwek (o.a. wind), passend binnen de Omgevingsvisie (waar nog aan gewerkt moet worden).

Vanuit een **landelijk beleidsperspectief** is deze casus relevant omdat het een systematische aanpak toont om tal van vraagstukken te helpen oplossen door het benutten van de kracht van de burger en de gemeenschap.

Onno van Bekkum
onno@bommelerwaar.nl; 06-3614 5231